

GOSPODARSTVO V SVETU

Težnje v ekonomskem razvoju razvitih in nerazvitih držav

GIBANJE PROIZVODNJE V KMETIJSTVU, RUDARSTVU IN V PREDELOVALNI INDUSTRIJI

	1938	1948	1954
RAZVITA PODROČJA	76	100	131
Kmetijstvo	89	100	115
Rudarstvo	79	100	112
Predelovalna industrija	69	100	140
NERAZVITA PODROČJA	90	100	126
Kmetijstvo	96	100	121
Rudarstvo	71	100	157
Predelovalna industrija	73	100	136
SVET SKUPAJ*	78	100	130
Kmetijstvo	91	100	117
Rudarstvo	77	100	122
Predelovalna industrija	70	100	140

* Brez Kitajske, Vzhodne Evrope in ZSSR.
Vir: World Economic Survey 1955.

Tempo povečanja blagovne proizvodnje v kmetijstvu, rudarstvu in predelovalni industriji v razdobju, ki ga kaže naša tabela, zrcali pomembno razliko med razvitimi in nerazvitimi področji v svetu.

Razvita področja so zaznamovala dvig skupne blagovne proizvodnje v razdobju 15 let za 55 točk, nerazvita pa samo za 36. Potemtakem je naglica povečanja proizvodnje v razvitih področjih sveta še vedno hitrejša od naglice, ki jo dosegajo nerazvita področja, čeprav je njihov doseženi nivo proizvodnje mnogo višji. Celo v razdobju let 1948 do 1954, ko so se številne nerazvite države, posebno v jugovzhodni Aziji, lotile obsežnih programov načrtnega pospeševanja svojih gospodarstev, se nerazvita področja v svetu kot celota niso mogla izenačiti v naglici povečevanja proizvodnje z razvitimi področji. Iz tabele je razvidno, da je bilo tudi v tem razdobju povečanje

proizvodnje v nerazvitih področjih manjše za 5 točk od povečanja, ki je bilo doseženo v razvitih področjih sveta.

Splošni indeks je pri razvitih področjih ugodnejši zato, ker sta se njih kmetijstvo in pridelovalna industrija razvijali hitreje kakor v nerazvitih področjih.

Nerazvita področja so imela večjo stopnjo porasta blagovne proizvodnje samo v rudarstvu, kar kaže, da je težnja ekonomskega razvoja še vedno na liniji razvoja surovinskih virov. K taki podobi je največ prispevalo zelo naglo povečevanje proizvodnje nafte v srednje-vzhodnem področju, ki je bilo doseženo prav v prikazanem razdobju.

Drugače pa je skupna primarna proizvodnja v svetu (kmetijstvo in rudarstvo) porasla za tretjino. Ta porast pa je znatno manjši (posebno, če rudarske proizvodnje gledamo izolirano), kolikor iz tega računa izločimo nafto.

kakor zmanjšala.

Kar se tiče razvitih področij, so razlike zelo opazne. V vsem prikazanem razdobju sta Kanada in ZDA povečali svojo proizvodnjo mnogo bolj kakor Zahodna Evropa. V razdobju 1938—1954 pa je pustila Zahodna Evropa v naglici povečevanja proizvodnje na prebivalca daleč za seboj ZDA in Kanado.

Delež nerazvitih področij v svetovni industrijski proizvodnji

	1938	1954
Rafinerije sladkorja	51	54
Bombažno predivo	18	23
Cigarete	20	22
Cement	9	15
Pšenična moka	9	13
Bencin	14	11
Dušična gnojila	11	8
Predelava lesa	7	7
Lito jeklo	2	2

Vir: World Economic Survey 1955.

Kljub precej nizki stopnji porasta proizvodnje predelovalne industrije v nerazvitih državah, se njihov delež v skupni predelovalni industriji sveta v primerjavi s predvojnimi stanjem ni spremenil.

Nerazvite države so uspele povečati svoj delež samo v nekaterih vejah industrije sredstev za potrošnjo. Znatno porast deleža proizvodnje cementa posredno kaže na povečano investicijsko dejavnost v nerazvitih državah.

Tak porast industrijske proizvodnje ni prispeval k reševanju osnovnega problema nerazvitih držav, a to je nudenje zaposlitve brezposelnemu ali ne dovolj zaposlenemu prebivalstvu.

POTROŠNJA ŽIVIL NA PREBIVALCA IN LETO

	Zito (moka)	Meso in ribe	Mleko	Masčobe	Sladkor	Krompir
Jugoslavija*	187,0	22,1	104	9,7	11,2	55,0
Avstrija	117	45,0	215,0	17,0	27,0	108,0
Francija	107	72,0	167,0	13,0	29,0	125,0
Zahodna Nemčija	96	46,0	170,0	24,0	20,0	166,0
Italija	156	19,0	106,0	12,0	16,0	46,0
Nizozemska	92	37,0	220,0	27,0	36,0	106,0
Velika Britanija	90	65,0	205,0	23,0	46,0	98,0
Grčija	152,0	12,7	—	14,4	9,9	—
Turčija	193,4	16,4	—	7,1	7,7	—

* Italija, Francija, Velika Britanija, Nizozemska 1954-55. Druge države 1951.

POTROŠNJA INDUSTRIJSKIH IZDELKOV NA PREBIVALCA IN LETO

	Bombaž	Volna	Umetna vlakna	Usnjena obutev parov	Električna energija za gospodinjstva (kilovatna ura)
FLR Jugoslavija	2,07	0,54	0,59	0,66	35,3
Grčija	2,9	1,0	0,4	2,5	35,0
Evropske povprečje	4,0	1,5	1,6	—	—
Italija	2,9	0,6	1,4	—	118,0
Francija	4,3	1,4	1,7	2,6	103,0
Velika Britanija	7,4	2,3	2,7	2,6	423,0
Avstrija	2,8	1,6	2,1	—	—
Zahodna Nemčija	4,1	1,4	3,2	—	—
Sovjetska zveza	3,5	0,5	0,5	1,46	—
Bolgarija	2,0	1,0	—	0,2	—
Madžarska	2,9	0,5	0,2	1,1	—
Ceškoslovaška	4,1	0,5	2,2	—	—
Poljska	3,1	0,6	0,8	0,83	—
Romunija	1,3	0,6	0,1	0,2	—

*Podatki se nanašajo za FLR Jugoslavijo na leto 1955, za vzhodnoevropske države na leto 1953-54, za Avstrijo, Zahodno Nemčijo in Grčijo na leto 1951, za druge države pa na leto 1954.

BLAGOVNA PROIZVODNJA NA PREBIVALCA V RAZVITIH IN NERAZVITIH PODROČJIH

	Pred vojno	1948	1954
Razvita področja*	83	100	122
Kanada in ZDA	60	100	106
Zahodna Evropa	115	100	144
Nerazvita področja	109	100	115
Latinska Amerika	98	100	106
Jugovzhodna Azija	125	100	115
Afrika in Srednji vzhod	94	100	132
Svet skupaj**	91	100	119

* Avstralija, Kanada, Zahodna Evropa, Japonska, Nova Zelandija, Južnoafriška unija in ZDA.

** Brez Kitajske, Vzhodne Evrope in ZSSR.

Vir: World Economic Survey, 1955.

Opazovanje gibanja blagovne proizvodnje na prebivalca kaže mnogo večje razlike. Tu se je pri nerazvitih področjih proizvodnja povečala samo za 6 točk, pri čemer zaostaja za porastom, ki je bil*ustvarjen v razvitih področjih, za 33 točk. Tako je v razvitih področjih porast proizvodnje na prebivalca za 6 in pol krat večji kakor porast, ki je bil dosežen v nerazvitih področjih.

Tudi v okviru razvitih ali nerazvitih področij so razlike velike.

Ce izločimo porast proizvodnje na prebivalca v Afriki in na Srednjem vzhodu, ki je rezultat redke naseljenosti in relativno visoke rudarske proizvodnje (zopet nafta!), je porast v drugih področjih neznamenit, in to samo v Latinski Ameriki (8 točk), medtem ko se je v državah jugovzhodne Azije proizvodnja znižala za 10 točk v primerjavi s stanjem v letu 1938. To hkrati dokazuje, da se je zaradi neugodne gospodarske strukture v nerazvitih področjih razlika v storilnosti dela prej povečala

Tu je posebno zanimivo ugotoviti, da je potrošnja umetnih vlaken na prebivalca v državah zahodne Evrope znatno večja kakor v državah vzhodne Evrope. V prizadevanju, da bi se osvobodile uvoza tekstilnih surovin — posebno bombaža in volne — so zahodnoevropske države tako razvile proizvodnjo in uporabo umetnih vlaken, da sodelujejo v zahodni Evropi umetna vlakna povprečno s 30 odstotki v skupni potrošnji tekstilnih surovin. Področje zahodne Evrope troši sorazmerno in absolutno največje količine sintetičnega vlakna.

Glede teh predmetov je Velika Britanija država, v kateri je osebna potrošnja na najvišji stopnji.

Brez »Naše skupnosti«
ne more biti kvalitetnega sodelovanja in odločanja v organih družbenega upravljanja.